

Ὁ Διάκονος τὸ «Δεηθῶμεν» τὸ λέει πρῶτα γιὰ τὸν Ἱερέα, καὶ φυσικὰ γιὰ τὸν Λαόν — «Τὸ γάρ, Δεηθῶμεν, οὐ τοῖς Ἱερεῦσι λέγεται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς τὸν Λαόν συντελοῦσιν», Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Παν. Δ. Παπαδημητρίου, α' ἔκδοσις, 22/7/2024¹

Ὅτι παράλληλα, ταυτόχρονα, ὁ Ἱερεὺς προσεύχεται μυστικῶς τὴν Ἱερατικὴν τοῦ Εὐχῆ,² καὶ ὁ Διάκονος ἐκφώνως τὴν διὰ Προσφωνήσεως Εὐχὴ πρὸς τὸν πιστὸν Λαόν, ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα, καὶ ἀπὸ τὸ ἀρχαιότερο σωζόμενο Λειτουργικὸ χειρόγραφο (8^{ος} αἰ.), τὸ ἀντίγραφο Κωνσταντινουπολίτικου Ἐπισκοπικοῦ Εὐχολογίου, Barb. Gr. 336, πὺ λένε στὶς διατάξεις τους, καὶ ἔχουμε ἀναλύσει ἐκτενῶς σὲ ἄρθρο μας μὲ πλῆθος ἀναφορῶν:

«Ποιῦντος τοῦ Διακόνου τὴν Εὐχὴν, ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται τὴν Εὐχὴν.»³

Ὁ Ἰωάννης Φουντούλης δυστυχῶς συκοφαντεῖ αὐτὴν τὴν ἀναγραφὴ τῶν ἀρχαίων πρώτων χειρογράφων Εὐχολογίων πὺ σώζονται ἕως καὶ 1200 ἔτη πρὶν (!), ὡς τάχα *φθορά*,⁴ ἐνῶ αὐτὴ εἶναι

¹ **Ἀνάτυπον**, ἐκ τοῦ ἁρθροῦ μας: «Εὐχές τῶν Κατηχουμένων (Εὐχές διὰ Προσφωνήσεως, Συναπτές). Πόσοι προσεύχονται παράλληλα καὶ ταυτόχρονα; Ἀναφορές Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ περὶ Προσευχῆς στὴν Λειτουργία», [ΠΠ15].

² Ὁ Παναγιώτης Ν. Τρεμπέλας (γιὰ τὶς Εὐχές τῶν Ἀντιφώνων βέβαια) λέει: «**ἐκάστη εὐχὴ ἀνεγινώσκετο πιθανότατα, ὡς καὶ σήμερον, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συναπτῆς**», Παν. Ν. Τρεμπέλα, Αἱ Τρεῖς Λειτουργίαι – κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις κώδικας, ἐκδ. Σωτήρ, 1997, σ. 27. Συναπτές, εἶναι οἱ διὰ Προσφωνήσεως Εὐχές τοῦ Διακόνου.

³ Βλ. τὸ ἄρθρο μας: [Ποιῦντος τοῦ Διακόνου τὴν Εὐχὴν, ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται τὴν Εὐχὴν](#), [PDF].

⁴ **Τὸ ὀρθόδοξον κριτήριον τῆς Λειτουργικῆς Παραδόσεως εἶναι τὸ τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας: «Ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν».** Αὐτὸ πὺ ὁ Φουντούλης καλεῖ τάχα *φθορά*, φυσικὰ δὲν εἶναι φθορά, ἀλλὰ εἶναι ἡ ὄντως ἀρχαία Παράδοσις, πὺ παρελήφθη, ἔφτασε ζῶσα ὡς τὶς ἡμέρες μας, καὶ πὺ ὑπῆρχε ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ φυσικὰ πρὶν ἀπὸ αὐτόν. Εἶναι δυνατόν, ἡ συγκεκριμένη τάξις τῶν ἀρχαίων Λειτουργικῶν Χειρογράφων Εὐχολογίων, ἀκόμη καὶ τοῦ ἀρχαιότερου σωζόμενου Λειτουργικοῦ Χειρογράφου, ἀντιγράφου Ἐπισκοπικοῦ Κωνσταντινουπολίτικου Εὐχολογίου, νὰ συκοφαντεῖται ὡς *φθορά*, 1200 χρόνια μετὰ

ή ὄντως ἀρχαία Παράδοσις (!), πού ἀργότερα θὰ δοῦμε καταγράφεται ἀκόμη καί 1600 ἔτη πρίν, ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο.

Λέει ἀκριβῶς ὁ Φουντούλης: «Βαθμηδὸν ὅμως οἱ διακονικὲς αἰτήσεις ἀναπτύσσονται, ἐνῶ παράλληλα ἀρχίζει νὰ ἐπικρατεῖ ἡ μυστικῶς ἀνάγνωση τῶν Εὐχῶν. Ἔτσι, ἐνῶ ὁ διάκονος λέγει τὰ αἰτήματα τῆς προσευχῆς, ὁ ἱερεὺς ταυτοχρόνως λέγει τὴν εὐχὴ καὶ μένει μόνον ἡ ἐκφώνηση γιὰ νὰ κατακλείσει εὐχὴ καὶ διακονικά συγχρόνως. Ἡδὴ σὲ δύο σημεῖα τῶν λειτουργιῶν τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου κατὰ τὸ Βαρβερινὸ Εὐχολόγιο 336 ἔχουμε τὶς πρώτες μαρτυρίες γιὰ τὴ φθορὰ [sic] αὐτῆ.⁴ Τὰ διακονικά δὲν περιέχονται στὸ κείμενο τῶν λειτουργιῶν, ἀλλὰ στὴν εὐχὴ πρὸ τοῦ Πάτερ ἡμῶν καὶ στὴν εὐχὴ «μετὰ τὸ πάντας μεταλαβεῖν» μαρτυρεῖται ὅτι, ἐνῶ ὁ διάκονος ἔλεγε τὴν «εὐχὴν» (τὴ συναπτὴ του δηλαδὴ), ὁ ἱερεὺς «ἐπεύχεται»: «Καὶ τοῦ διακόνου ποιούντος τὴν μέσσην εὐχὴν, ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς. “Ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεὸς τοῦ σώζειν...”», «Καὶ μετὰ τὸ πάντας μεταλαβεῖν, λέγοντος τοῦ διακόνου τὴν εὐχὴν, ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς. “Εὐχαριστοῦμέν σοι...”». Πιὸ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωση τῶν διακονικῶν καὶ τῆς εὐχῆς πρὸ τοῦ Πάτερ ἡμῶν στὴ λειτουργία τοῦ Χρυσόστομου: «Ὁ διάκονος. “Πάντων τῶν ἁγίων”. Ὁ ἱερεὺς μυστικῶς. “Σοὶ παρακατατιθέμεθα...”. Ὁ διάκονος. “Ἀντιλαβοῦ. Τὴν ἡμέραν πάσαν.” Ὁ ἱερεὺς. “Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς...”.»⁵

Ὅμως ἡ ὄντως ἀρχαία Παράδοσις πού προαναφέραμε ὑποστηρίζεται **ἐκκωφαντικῶς** καὶ ἀπὸ τὸν Ἅγιό μας Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, Ἀρχιεπίσκοπο (Πατριάρχῃ μετὰ τὰ σημερινὰ δεδομένα) Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ἀναίρεσιν τοῦ Ἰωάννου Φουντούλη, ὅπου λέει ὁ Ἅγιος:⁶

«**Τὸ γὰρ, Δεηθῶμεν, οὐ τοῖς ἱερεῦσι λέγεται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς τὸν λαὸν συντελοῦσιν. Ὅταν γὰρ εἴπῃ, Στῶμεν καλῶς, δεηθῶμεν, πάντας, εἰς τὴν εὐχὴν παρακαλεῖ [ἐννοεῖται ὁ Διάκονος]. Εἶτα ἀρχόμενος τῆς εὐχῆς [ὁ Διάκονος] φησιν...**»

(!), ὅταν περάσανε τόσο αἰῶνες στὴν Ὁρθοδοξία, ὅταν δὲν ὑπάρχουν οὔτε τὰ ἀμέσως ἀρχαιότερα αὐτοῦ Εὐχολόγια πρὸς σύγκρισιν; Καὶ θὰ δοῦμε παρακάτω, ὅτι ὄντως ἔσφαλλε ὁ Φουντούλης, καθότι θὰ δοῦμε ὅτι καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, 400 ἔτη πρὸ τοῦ Βαρβερينوῦ κώδικος (!) ἀναφέρει αὐτὴν τὴν τάξιν, πού φυσικὰ ἦταν στὴν Ἐκκλησία καὶ πρίν ἀπὸ τὸν Ἅγιον!

⁵ Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις εἰς Λειτουργικὰς ἀπορίας, δ' τόμος, ἐκδ. α', Ἀποστολικὴ Διακονία 1994, #410, σ. 29.

⁶ [PG 61, 399].

Καὶ αὐτὸ παραβλέπεται ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Φουντούλη, ποὺ θεωρεῖ ἐσφαλμένως ὅτι οἱ Συναπτές (τὰ Διακονικά) ἀπευθύνονται μόνον πρὸς τὸν πιστὸν Λαόν,⁷ καὶ ἕνα δεύτερο σφάλμα (βλ. καὶ παραπάνω), εἶναι νὰ θεωρεῖ τὴν Εὐχὴ τοῦ Ἱερέως ὅτι τάχα λέγεται μετὰ τὴν τοῦ Διακόνου (τὴν θεωρεῖ ἐν σειρᾷ, στὴν σειρά, καὶ ὄχι παράλληλα-ταυτόχρονα ὅπως εἶναι τὸ σωστό, ὅπως ἔχει ἡ ἀρχαία παράδοσις). Θεωρεῖ ὅτι ἡ διὰ Προσφωνήσεως Εὐχὴ τοῦ Διακόνου «εἰσάγει», εἶναι εἰσαγωγή τῶν Ἱερατικῶν Εὐχῶν,⁸ τὸ ὁποῖον εἶναι αὐθαίρετος, λανθασμένη καὶ ἀντι-παραδοσιακὴ ἀντίληψις.

«Τὸ γὰρ, Δεηθῶμεν, οὐ τοῖς ἱερεῦσι λέγεται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς τὸν λαὸν συντελοῦσιν».
«Ποιοῦντος τοῦ Διακόνου τὴν Εὐχὴν, ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται τὴν Εὐχὴν.»

Γιὰ περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. τὰ ἄρθρα μας, [ΠΠ15], [ΠΠ8].

Σχετικὰ μας ἄρθρα

(διαθέσιμα εἰς τὸ *Ἀναλόγιον*⁹, καὶ εἰς τὸ *Academia*¹⁰):

- [ΠΠ1] *Πῶς ἐτέλεσε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν «θείαν Εὐχαριστίαν» εἰς τὸν Μυστικὸν Δείπνον, μυστικῶς ἢ εἰς ἐπήκοον;*, [PDF], [PDF], 2/12/2020.
- [ΠΠ2] *Τὰ τρία Ἀμήν (Ἀμήν, ἀμήν, ἀμήν) εἰς τὴν μυστικὴν στιγμὴν τῆς εὐλογήσεως τοῦ Ἁγίου Ἄρτου καὶ τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου*, [PDF], [PDF], 8/11/2020 (27/10/20).
- [ΠΠ3] *Ἐπιτρέπεται ἡ Γονυκλισία τίς Κυριακές;* [PDF], [PDF], 2004/5.
- [ΠΠ4] *Διάταξις τῆς Θείας Λειτουργίας 1334, Ἁγίου Φιλοθέου*, V.480 [ΔΘΛ], [PDF], [PDF], πρόχειρον, 23/11/2020.
- [ΠΠ5] *Διάταξις τῆς Πατριαρχικῆς Λειτουργίας 1386 (Ἁγία Σοφία), παρὰ τοῦ πρωτονοταρίου τῆς Ἀγίας Σοφίας, διακ. Δημητρίου Γεμιστοῦ*, V.135 [ΔΘΛ], [PDF], [PDF], πρόχειρον, 22/11/2020.
- [ΠΠ6] *Σύγχρονοι (Ἅγιοι) Γέροντες καὶ οἱ Μυστικὲς Εὐχές*, [PDF], [PDF], 8/2/2022.
- [ΠΠ7] *Ὁ ἸΘ' Κανὼν τῆς Συνόδου τῆς Λαοδικείας (364), καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν Λειτουργικῶν Εὐχῶν*, [PDF], [PDF], 3/4/2022.
- [ΠΠ8] *Ποιοῦντος τοῦ Διακόνου τὴν Εὐχὴν, ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται τὴν Εὐχὴν*, [PDF], [PDF], 30/10/2022.
- [ΠΠ9] *Εὐχὴ διὰ Προσφωνήσεως (Διακονικά)*, [PDF], [PDF], 5/12/2022.

⁷ Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις εἰς Λειτουργικὰς ἀπορίας, ε' τόμος, ἔκδ. α', Ἀποστολικὴ Διακονία 2003, #558, σ. 222.

⁸ Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις εἰς Λειτουργικὰς ἀπορίας, ε' τόμος, δ.π., #571, σσ. 282, 284.

⁹ analogion.gr/typikon/liturgy-articles.

¹⁰ independent.academia.edu/ΠΔΠ/Liturgical.

- [ΠΠ10] *Ιερατικόν Συλλείτουργον - σύγκρισις διατάξεων, Ιερατικών, καὶ σχόλια*, [PDF], [PDF], 21/12/2022.
- [ΠΠ11] *Ἀνάλυσις τῶν Παλαιοχριστιανικῶν Βασιλικῶν (Ναῶν) τοῦ Δ' αἰῶνος ἐν Ἑλλάδι*, [PDF], 3/2/2024.
- [ΠΠ12] *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀπὸ Ἀνατολὴ σὲ Δύση, τὴν ὥρα τῆς Ἀναφορᾶς — Τὰς θύρας, τὰς θύρας· Ποιῆς θύρες; Τὸ Ἱερόν Κιβώριον, τὰ Καταπετάσματα-Παραπετάσματα-Βῆλα, τὸ Φράγμα τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, τὸ Φράγμα τοῦ Πρεσβυτερίου (Σολέα), τὸ Σύνθρονον*, [PDF], β' ἔκδ. 23/4/2024 (α' ἔκδ. 5/2/2024). Στὴν ἐργασία αὕτη ἀναλύουμε ἐκτενῶς καὶ πολλὰ ἐπιμέρους σχετικὰ θέματα, π.χ.:
- Κεφ. 5^{ον}, *Ὁ διαχωρισμὸς τῶν Φύλων στὸν Ναόν*.
 - Κεφ. 18^{ον}, *Τὸ κλείσιμο τῆς Ὡραίας Πύλης τοῦ Ἱεροῦ (τὰ Βημόθυρα καὶ τὸ Καταπέτασμα) στὴν Θεία Λειτουργία στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος*.
 - Κεφ. 19^{ον}, *Τὸ κλείσιμο τῆς Ὡραίας Πύλης τοῦ Ἱεροῦ (τὰ Βημόθυρα καὶ τὸ Καταπέτασμα) στὰ Ἱερατικά τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας — Σύγκριση, σχόλια*.
 - Κεφ. 77^{ον}, 95^{ον}, *Τὸ Καταπέτασμα στὸν Ἅγιο Συμεὼν Ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης (+1429)*.
 - κλπ.
- [ΠΠ13] *Ἡ ἐξέλιξη τοῦ Καταπετάσματος (Τέμπλου, Εἰκονοστασίου, Φράγματος τοῦ Βήματος) [Βίντεο]*, 30/4/2024.
- [ΠΠ14] *Ὅτι τὸ χαμηλὸ Τέμπλο κυρίως, καὶ ἡ ἀνοιχτὴ Ὡραία Πύλη, ἐμποδίζουν τὸν πιστὸν Λαὸν νὰ προσευχηθεῖ, καὶ πόσο κακὸ κάνει στοὺς Ἱερεῖς*, [PDF], α' ἔκδοσις (v.1.1), 31-30/5/2024.
- [ΠΠ15] *Εὐχὲς τῶν Κατηγουμένων (Εὐχὴ διὰ Προσφωνήσεως, Συναπτῇ)· Πόσοι προσεύχονται παράλληλα καὶ ταυτόχρονα; Ἀναφορὲς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ περὶ Προσευχῆς στὴν Λειτουργία*, α' ἔκδοσις, 22/7/2024.

Σχετικὰ Περιληπτικά μας ἄρθρα

(διαθέσιμα εἰς τὸ *Ἀναλόγιον*⁹):

- Σταματεῖστε τοὺς Πειραματισμοὺς στὴν Θεία Λατρεία, στὴν Θεία Λειτουργία*, σὸ Τυπικόν, α' ἔκδοσις, 29/5/2024.
- Ἀπάντησις στὸν π. Δανιὴλ Γ. Αεράκη, γιὰ τὸ «Οὔτε μυστικά, οὔτε ψιθυριστά, οὔτε... ἀνύπαρκτα»*, α' ἔκδοσις, 11/6/2024.

Ο Διάκονος το «Δεηθώμεν» το λέει πρώτα γιὰ τὸν Ἱερέα, καὶ φυσικὰ γιὰ τὸν Λαόν — «Το γὰρ, Δεηθώμεν, οὐ τοῖς Ἱερεῦσι λέγεται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς τὸν Λαόν συντελούσιν», Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

**Τέλος, καὶ τῷ Θεῷ
Δόξα πάντων ἕνεκεν**